

Text om Cosmic Latte i utställningen Vilande mängd på Lunds Konsthall

Det finns en färg som är ett medelvärde av alla färger i universum. Den är inte kladdigt brun som när alla färger på en palett blandas, utan vagt ljus, vit-gul- beige. ”Cosmic Latte”, som färgen kallas, uppstod som en bieffekt av en studie ledd av astronomer från Johns Hopkins-institutet 2001. Dess egentliga syfte var att undersöka hur stjärnor bildas, men den ledde alltså till att universums medelfärg ändrades från en grönvit nyans till en beige.

Denna hänvisning sprungen ur en mjölk- kontext är en av många i den väv av referenser som konstnärduon Åsa Nordberg & Jennie Sundén skapat i sin installation för Lunds konsthall. Deras konstnärskap bygger på omfattande research som omvandlas till form, färg och material. Den tapet som visas på konsthallen kan betraktas både som en estetisk enhet och som ett pussel att dechiffrera. Skulpturernas konstruktion är inspirerad av futurismens industriella, maskinella och rationella ideologi och estetik. Varje detalj bär på en historia.

Mjölken figurerar som en lokal ekonomisk och kulturell angelägenhet, genom Skånes många gårdar och mejerier, det multinationella förpackningsföretaget Tetra Pak som grundades i Lund och havredryckens tillkomst på Lunds universitet. Mjölken är ett material i både metaforisk och konkret bemärkelse. Den är föda, ideologi och material för konstnärlig uttolkning. *Cosmic Latte* (2020) utgår från en mångfald av berättelser och myter ur mjölkens historia. Genom bilder, former och symboler framträder en komplex konstruktion som sträcker sig från världspolitik till byggnadsmaterial.

Mjölk som måltidsdryck var en byggsten i folkhemmet. Mjölken skulle bidra till att hålla den svenska befolkningen frisk och stark, och under mellankrigstiden bedrevs ett intensivt kampanjarbete för att sprida kunskap om dess näringsriktighet. Trots att den svenska mjölkkonsumtionen har halverats sedan 1980 är det ännu bara i Finland som det dricks mer mjölk. Mjölkdirickandet är nära förknippat med nationalism, med idéer om det nordiska och med vithet. Mjölk har förknippats med sundhet, men idag väljs den allt oftare bort på grund av klimatpåverkan och en medveten livsstil. I den amerikanska extremhögern lyfts mjölk fram som ett politiskt vapen för att skapa åtskillnad. Ungefär 70% av världens befolkning är laktosintolerant och detta används som ett argument för den rasistiska devisen ”If you can’t drink milk you have to go back.” Ett mjölkglas är deras favorit-emoji.

Norberg & Sundén broderar med ett garn av mjölkprotein. Den italienske diktatorn Benito Mussolini utvecklade en industri för att producera ett tyg av mjölkprotein som han kallade *lanital* (en sammanslagning av orden *lana*, ull, och *ital* för Italien). Filippo Tommaso Marinetti, upphovsmannen till det futuristiska manifestet, stödde projektet och skapade verk och skrev till och med dikter till den nya textilen. Användningen av mjölkprotein i textilindustrin spreds över världen, och under andra världskriget bar amerikanska soldater uniformer av materialet. Tyget mötte kritik för sin dåliga hållbarhet, och när det blev blött luktade det sur mjölk. Idag produceras textilier av mjölkprotein igen och hyllas som ett klimatsmart och nedbrytbart alternativ. Mjölkprotein har också använts som byggmaterial, i flytspackel, vilket på åttiotalet orsakade stora hälsoproblem för boende i området Dalen i södra Stockholm.

Oavsett vilken arena mjölken befinner sig i, vilken kontext den läses i, finns konflikten mellan ett gott och stärkande och ett metaforisk eller faktiskt ruttande. Mjolkpropagandan hette den organisation som under mellankrigstiden kampanjade för att få ut mjölken i samhället. Även här finns dubbelheten: hälsofrämjande och en konstruktion av ett nationellt ideal. Mjölken framstår både som ett slags ur-materia och som produkt. Den omfattar allt från amning till infekterade konflikter mellan mjölkindustrin och vegetabiliska alternativ. Mjölken, oskyldigt vit, framstår alltmer som en lätt slemmig hinna över ett ruttade inre – ett inre som inte alls är dess eget utan snarare rasismens, fascismens och kapitalismens.

Rebecka Katz Thor